

Öğrenci Hemşirelerin Profesyonel Değerleri ve Etkileyen Faktörler Student Nurses' Professional Values and Affecting Factors

Nülüfer Erbil¹ Nisa Aslan Kaya²

¹ Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ordu, TÜRKİYE

² İstanbul Mehmet Akif Ersoy Göğüs Kalp Damar Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Kardiyoloji Servisi, İstanbul, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 13/12/2019

Kabul tarihi/ Date of acceptance: 22/12/2019

© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Turkey, **Published online** 31/12/2019

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerlerini ve etkileyen faktörlerini belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte yapılan araştırmanın örneklemini Karadeniz bölgesinde bir üniversitenin Hemşirelik bölümünde öğrenim gören 279 öğrenci oluşturdu. Araştırmanın verileri 16-19 Mart 2015 tarihleri arasında toplandı. Araştırmaya başlamadan önce kurumdan yazılı izin, öğrencilerden sözel onam alındı. Araştırmanın verileri, Kişisel Bilgi Formu ve Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği (HPDÖ) ile toplandı. Verilerin analizinde, tanımlayıcı istatistiksel yöntemler ile, t testi, One-Way ANOVA testi, Kruskal-Wallis testi, Mann-Whitney U testi ve Pearson korelasyon analizi ile yapıldı. İleri çözümlenmeler için post-hoc karşılaştırma testleri kullanıldı.

Bulgular: Öğrencilerin %68.1'inin hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiği, %46.2'sinin mesleğin geleceği hakkında "iyimser" olduğu, %21.5'inin meslekten ayrılmayı düşündüğü saptandı. Öğrencilerin %41.6'sının hemşirelik mesleğini önerdiği, %59.9'unun eğitimleri süresince rol modelinin "öğretim elemanları" olduğu belirlendi. Öğrencilerin %46.6'sının öğretim elemanları tarafından hemşireliğin yeterince tanıtıldığını düşündüğü, %51.6'sının hemşirelik eğitiminin mesleğe bakışımı "olumlu" yönde etkilediği bulundu. Öğrencilerin %32.3'ünün eğitimin öğrencileri çalışma yaşamına hazırladığını düşündüğü belirlendi. Öğrencilerin %41.6'sının lisansüstü eğitime devam etmeyi düşündüğü belirlendi. HPDÖ puan ortalaması 170.89±25.01 bulundu. Hemşirelik bölümünün 1.ve 4.sınıfında öğrenim gören öğrencilerde HPDÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu, baba eğitim seviyesi yükseldikçe HPDÖ puan ortalamalarının düştüğü ve farkların istatistiksel olarak önemli olduğu bulundu. Mesleği isteyerek seçen, meslekten ayrılmayı düşünmeyen, mesleğin geleceği hakkında iyimser olan, mesleği öneren, öğretim elemanları tarafından mesleğin tanıtıldığını belirten, hemşirelik eğitiminin mesleğe bakışımı olumlu etkilediğini belirten, hemşirelik eğitiminin öğrencileri çalışma hayatına hazırladığını düşünen HPDÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve farkın istatistiksel olarak önemli olduğu bulundu (p<0.05). Öğrenci hemşirelerin yaş, yaşadığı yer, medeni durum, aile tipi ve anne eğitimine göre HPDÖ puan ortalamaları istatistiksel olarak önemli bulunmadı (p>0.05).

Sonuç: Öğrenci hemşirelerin profesyonel değerleri orta seviyenin üzerindedir. Bu değerlerin geliştirilebilmesi için öğrencilerin eğitimleri süresince hemşireliğin profesyonel değerleri ile ilgili konulara daha fazla yer verilmesi ve ileri çalışmaların yapılması önerilir.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik, öğrenci hemşire, profesyonel değerler, etkileyen faktörler

ABSTRACT

Objective: The aim of this study was to determine the student nurses' professional values and the affecting factors.

Method: The sample of this descriptive study consisted of 279 students studying in the nursing department of a university in the Black Sea region. The data of the study was collected between 16-19 March 2015. Written consent was obtained from the institution and verbal consent was obtained from the students before starting the research. Data were collected with Personal Information Form and Nurses' Professional Values Scale (NPVS). Data were analyzed by descriptive statistical methods, t test, One-Way ANOVA test, Kruskal-Wallis test, Mann-Whitney U test and Pearson correlation analysis. Post-hoc comparison tests were used for further analysis.

Results: 68.1% of the student nurses voluntarily chose the nursing profession and 46.2% were ser optimistic hakkında about the future of the nursing profession. It was found that 21.5% thought to leave the nursing. It was determined that 41.6% of the students suggested nursing profession and 59.9% of the students were role models during their education. It was found that 46.6% of the students thought that nursing was introduced sufficiently by the lecturers and 51.6% of them found that nursing education had a positive effect on their view to the profession. It was determined that 32.3% of the students think that education prepares students for working life. It was determined that 41.6% of the students thought to continue their graduate education. The mean NPVS score was 170.89 ± 25.01. It was found that the mean scores of NPVS were higher in the first and fourth year students of the nursing department, the mean scores of the NPVS decreased with increasing father education level and the differences were statistically significant. NPVS scale scores of students who willingly chose nursing profession, did not think about leaving the nursing profession, were optimistic about the future of nursing, who suggested the nursing profession, that the promotion of the profession was made by the teaching staff, that the nursing education positively affected the students' view of the profession was higher than others and the differences were statistically significant. The HPSS scores of student nurses were not found to be statistically significant according to the age, place of residence, marital status, family type and maternal education (p> 0.05).

Conclusion: The professional values of student nurses are above the intermediate level. In order to improve these values, it is recommended that the students should be involved more in the professional values of nursing during their education and further studies should be done.

Key words: Nursing, Student nurse, professional values, affecting factors

ORCID ID of the authors: N.E. 0000-0003-3586-6237; N.A.K. 0000-0003-3170-4206

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Prof. Dr. Nülüfer Erbil

Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, 52200, Ordu, TÜRKİYE

e-posta/e-mail: nerbil@odu.edu.tr

*Bu çalışma 14.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi'nde 22-26 Nisan 2015, Melikşah Üniversitesi, Kayseri'de sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Atıf/Citation: Erbil N, Aslan Kaya N. (2019). Öğrenci hemşirelerin profesyonel değerleri ve etkileyen faktörler. Ordu University Journal of Nursing Studies, 2(3),150-159.

Giriş

Bireysel, profesyonel, ekonomik, sosyal, manevi ve estetik olmak üzere çok boyutlu olan değerler (Özsoy ve Ertürk Dönmez, 2015), davranışları ve karar alma sürecini yönlendiren temel inançlardır (Altun, 2008). Bireysel değerler, davranış kuralları ve standartları yansıtırken; mesleki değerler, bir topluluk veya grup tarafından desteklenen uygulamaları veya belirlenmiş davranışları tanımlayan, bireylerin mesleki görevlerini yerine getirirken sergilemesi gereken ideal davranışlar için gereken inanç ya da rehber ilkelerdir (Altun, 2008).

Amerikan Hemşireler Birliği (ANA) ve Uluslararası Hemşireler Konseyi, sağlıklı ve hasta bireye hizmet sunumunda temel değerlerin yararlılık olduğunu belirtmişlerdir. Hemşirelik mesleğinin temel değerleri, özgecilik, eşitlik, insan onuru, adalet ve doğruluk olarak belirlenmiştir (Atalay ve Tel, 1999; Shaw ve Degazon, 2008). Bir kavram analizi çalışmasında, insanlık onuru, dürüstlük, özgecilik ve adalet standartları, mesleki uygulamalar ve değerlendirme, profesyonel hemşirelik değerleri için bir çerçeve görevi gören önemli profesyonel hemşirelik ilkeleri olarak tanımlanmıştır (Schmidt ve McArthur, 2018).

Profesyonel değerler, hemşirelere hasta ve sağlıklı bireylere, ekip üyeleri ve topluma hizmet sunumunda, bakım uygulamalarında karar verirken ve etik konuları çözümlenmelerinde rehberlik eder (Schmidt ve McArthur, 2018). Aynı zamanda, profesyonel değerler; bakım kalitesi ve iş tatmini, motivasyon, örgütsel bağlılık ve iş taahhüdü için belirleyicilerdir (Erkuş ve Dinç, 2018). Hemşirelerin değerlerinin farkında olması, insanın yaşamına, onuruna, bireyselliğine, bütünlüğüne, değerlerine ve kararlarına saygı duyarak nitelikli bakım vermesini sağlar (Kaya ve ark., 2012).

Değerler, eğitim yoluyla doğrudan veya dolaylı olarak öğretilir, değiştirilebilir ve geliştirilebilir (Leners ve ark., 2006). Hemşirelik öğrencilerinin bilişsel, duygusal ve pratik boyutlarda gerekli bilgi ve becerileri

edinmeleri ve içselleştirmeleri profesyonel sosyalleşme yoluyla gerçekleşir (Bang ve ark., 2011). Her öğrenci hemşirelik eğitimine sosyalleşme sürecinde değişebilecek bir dizi değerle girmektedir (Seada ve Fathi, 2012). Hemşirelik öğrencileri, başlangıçta okul eğitimcilerinin öğretileri ve sosyalleşme süreçleri yoluyla mesleki değerleri edinirler. Öğrencilere mesleki değerlerin öğretilmesi ve etik eğitimin önemli sonuçlarından biri, özerk etik karar verme kapasitelerini arttırmaktır (Borhani ve ark., 2010). Hemşirelik öğrencilerinin eğitimleri süresince hemşireliğin profesyonel değerleri hakkında farkındalığının sağlanması ve hemşireliğin profesyonel değerlerinin gelişimini sağlayacak şekilde eğitimin yapılandırılması gerekir.

Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerleri ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapıldı.

Araştırmanın soruları:

- Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerleri ne düzeydedir?
- Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerlerini etkileyen faktörler nelerdir?

Gereç ve Yöntem

Tanımlayıcı tipte olan araştırmanın evrenini, Karadeniz bölgesinde bir üniversitenin Hemşirelik bölümünde öğrenim gören 314 kız ve 126 erkek olmak üzere 440 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleme 208 kız, 71 erkek olmak üzere araştırmaya katılmaya gönüllü olan 279 öğrenci alınmıştır. Öğrencilerin araştırmaya katılım oranı %63.4'tür.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, 16-19 Mart 2015 tarihleri arasında, Kişisel Bilgi Formu ve Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği (HPDÖ) ile toplanmıştır. Veriler, yüz yüze görüşme yöntemi ile araştırmacının gözetiminde öğrencilerin kendileri tarafından doldurulmuştur.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formunda cinsiyet, sınıf, yaşadığı yer, medeni durum, aile tipi, anne eğitimi, baba eğitimi, mesleği isteyerek seçme

durumu, mesleği devam ettirme durumu, mesleğin geleceği ile ilgili düşünceler, mesleği söyleme durumu, mesleği önerme durumu, eğitimdeki rol modelleri, mesleğin öğretim elemanlarınca tanıtılması, eğitimin mesleğe bakışı etkileme durumu, eğitimin çalışma hayatına hazırlama durumu, mezuniyet sonrası meslekle ilgili plan yapma, hemşire tanıdığı olma durumu ile ilgili soruları içerir.

Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği

Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği (HPDÖ), Weis ve Schank (2000) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe'ye uyarlaması ve geçerlik ve güvenilirlik çalışması Şahin Orak ve Ecevit Alpar (2012) tarafından yapılmıştır. ANA'nın etik kurallarını yansıtan, hemşirelerin sahip olduğu değerleri ortaya çıkarmak amacıyla geliştirilen HPDÖ, 44 maddeden oluşan, 11 alt boyutlu bir ölçektir. Ölçeğin maddeleri, "son derece önemli" 5 puan, "çok önemli" 4 puan, "önemli" 3 puan, "biraz önemli" 2 puan, "önemli değil" 1 puan şeklinde puanlanır. Ölçekten toplam olarak en düşük 44 puan, en yüksek 220 puan alınabilir. Yükselen puanlar, hemşirelerin profesyonel değerlere ve etik konulara daha fazla önem verdiklerini gösterir. Şahin Orak ve Ecevit Alpar'ın öğrenciler üzerine yaptığı çalışmada HPDÖ Cronbach alfa değeri 0.95 bulunmuştur. Bu çalışmada ise HPDÖ Cronbach Alpha değeri 0.96 bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi, sıklık, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, t testi, One-Way ANOVA testi, Kruskal-Wallis testi, Mann-Whitney U testi ve Pearson korelasyon analiz testi ile yapılmıştır. İleri çözümlenmeler için post-hoc karşılaştırma testleri kullanılmıştır. Ayrıca HPDÖ'nün Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı incelenmiştir.

Bulgular

Öğrencilerin yaş ortalaması 20.81 ± 1.91 (17-37 yaş) bulunmuştur. Bu çalışmada HPDÖ puan ortalaması 170.89 ± 25.11 (101-220) bulunmuştur. Öğrencilerin %74,6'sının kız, %26,2'sinin 3.sınıf öğrencisi, %47,3'ünün ilde

yaşadığı, %95,3'ünün bekar ve %81,4'ünün çekirdek ailede yaşadığı, annelerinin %46,7'sinin ve babalarının %39,1'inin ilköğretim mezunu olduğu bulunmuştur. Birinci ve dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerde HPDÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ($p=.001$), öğrencilerin babalarının eğitim seviyesi yükseldikçe HPDÖ puan ortalamalarının düştüğü ($p=.021$) ve farkların istatistiksel olarak önemli olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Öğrencilerin yaşı, yaşadığı yer, medeni durumu, aile tipi ve anne eğitimine göre HPDÖ puan ortalamalarının istatistiksel olarak önemli olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$), (Tablo 1).

Öğrencilerin %68,1'inin hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiği, %21,5'inin gelecekte meslekten ayrılmayı düşündüğü, %46,2'sinin mesleğin geleceği hakkında "iyimser" olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %3,2'sinin hemşire olduğunu söylemediği, %41,6'sının mesleki seçim olarak hemşireliği önerdiği, %59,9'unun eğitimleri süresince rol modelinin "öğretim elemanları" olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %46,6'sının hemşireliğin öğretim elemanları tarafından yeterince tanıtıldığını düşündüğü, %51,6'sının okul eğitiminin mesleğe bakışını "olumlu" yönde etkilediği, öğrencilerin %32,3'ünün okuldaki eğitimin öğrencileri çalışma yaşamına hazırladığı, %41,6'sının lisans eğitiminden sonra lisansüstü eğitime devam etmeyi düşündüğü belirlenmiştir. Mesleği isteyerek seçen ($p=.003$), gelecekte meslekten ayrılmayı düşünmeyen ($p=.001$), mesleğin geleceği hakkında iyimser olanlarda ($p=.000$) ve meslek seçimi olarak hemşireliği öneren öğrencilerde ($p=.000$) HPDÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve farkların istatistiksel olarak önemli olduğu bulunmuştur (Tablo 2).

Öğretim elemanları tarafından mesleğin tanıtıldığını ifade eden ($p=.001$) ve okul eğitiminin mesleğe bakışını olumlu yönde etkilediğini belirten ($p=.000$), okul eğitiminin öğrencileri çalışma hayatına hazırladığını düşünen öğrencilerde ($p=.044$) HPDÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve farkın

istatistiksel olarak önemli olduğu bulunmuştur (Tablo 2)

Tablo 1. Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre HPDÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Demografik özellikler	n	%	HPDÖ Ort.±SS	p değeri
Cinsiyet				
Kadın	208	76.4	172.13±24.51	t=1.424, p=.156
Erkek	71	25.4	167.25±26.25	
Sınıf				
1.sınıf ^a	72	28.8	176.76±24.68	F=5.920 p=.001 <i>Fark a-d arasındadır</i>
2.sınıf ^b	68	24.4	167.89±24.59	
3.sınıf ^c	73	26.2	162.52±24.00	
4.sınıf ^d	66	23.7	176.84±24.21	
Yaşadığı yer				
İl	132	47.3	169.12±26.66	F=1.152 p=.318
İlçe	111	39.8	171.27±26.66	
Köy	36	12.9	176.19±22.18	
Medeni Durumu				
Evli	13	4.7	175.23±20.25	MW-U= 1585.000 p=.612
Bekar	266	95.3	170.68±25.23	
Aile tipi				
Çekirdek	227	81.4	171.03±25.64	KW=1.887 p=.389
Geniş	49	17.6	169.12±21.98	
Parçalanmış	3	1.1	189.00±21.93	
Anne Eğitim Durumu				
Okur-yazar	35	12.5	174.08±23.25	KW=6.239 p=.182
İlkokul	130	46.6	173.69±24.35	
Ortaokul	50	17.9	169.18±24.49	
Lise	43	15.4	165.18±26.91	
Üniversite	21	7.5	163.24±27.56	
Baba Eğitim Durumu				
İlkokul ^a	109	39.1	176.16±22.29	F=3.286 p= .021 <i>Fark a-c arasındadır</i>
Ortaokul ^b	46	16.5	171.47±23.96	
Lise ^c	67	24.0	165.38±25.49	
Üniversite ^d	57	20.4	166.82±28.43	

Tartışma

Hemşireliğin profesyonel değerlerinin belirlenmesi, lisans eğitimi ve sonrasında hizmet içi eğitimlerle eksikliklerin giderilmesi hemşirelik mesleğinin gelişimi açısından oldukça önemlidir (Göriş ve ark., 2014). Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin HPDÖ puan ortalaması 170.89±25.11 bulunmuştur. Ölçekten en fazla 220 puan alınabildiği dikkate alındığında, öğrenci hemşirelerin profesyonel

değerlerinin “orta düzeyin üzerinde” olduğu söylenebilir. Poorchangizi ve arkadaşları (2019), İran’da hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerleri puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğunu göstermiş ve öğrenciler tarafından belirlenen en önemli değerler “hastaların gizliliğini korumak” ve “hastaların mahremiyet haklarını korumak” olduğu bulunmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin hemşirelik mesleği ile ilgili özelliklerine göre Hemşirelerin Profesyonel Değerleri puan ortalamalarının karşılaştırılması

Özellikler	n	%	HPDÖ Ort.±SS	p değeri
Mesleği isteyerek seçme durumu				
İsteyerek seçtim	190	68.1	173.92±24.93	t=2.999
İstemeyerek seçtim	89	31.9	164.42±24.06	p=.003
Mesleğe devam etmeyi isteme durumu				
Evet ^a	60	21.5	162.58±27.46	F=7.400, p=0.01 Fark a-c arasındadır
Kararsızım ^b	122	43.7	169.57±24.44	
Hayır ^c	97	34.8	177.27±23.35	
Mesleğin geleceği ile ilgili düşünceler				
İyimser ^a	129	46.2	177.27±23.35	F=8.270 p=.000 Fark a-b arasındadır
Belirsiz ^b	114	40.9	165.00±24.72	
Kötümser ^c	36	12.9	166.72±26.83	
Hemşirelik mesleğini söyleme durumu				
Evet, söylüyorum	228	81.7	172.02±24.72	KW=5.017 p=.081
Bazen söylüyorum	42	15.1	168.59±25.57	
Hayır, söylemiyorum	9	3.2	153.11±25.06	
Hemşireliği önerme durumu				
Öneriyorum ^a	116	41.6	177.50±22.25	F=9.579, p=.000 Fark a-b, a-c arasındadır
Kararsızım ^b	104	37.3	169.20±25.48	
Önermiyorum ^c	59	21.1	160.88±25.84	
Eğitimdeki rol modelleri				
Öğretim elemanları	167	59.9	172.10±25.32	F=.585 p=.558
Klinik hemşireleri	59	24.7	168.26±25.14	
Diğer	43	15.4	170.41±23.76	
Mesleğin öğretim elemanlarınca tanıtılması				
Yeterli ^a	130	46.6	176.83±22.97	F=7.576 p=.001 Fark a-b arasındadır
Kararsızım ^b	84	30.1	164.14±26.71	
Yetersiz ^c	65	23.3	167.75±24.21	
Hemşirelik eğitiminin mesleğe bakışı etkileme durumu				
Olumlu etkiledi ^a	144	51.6	176.57±24.01	F=8.798, p=.000 Fark a-b, a-c arasındadır
Kararsızım ^b	93	33.3	166.49±26.01	
Olumsuz etkiledi ^c	42	15.1	161.16±51.38	
Hemşirelik eğitiminin çalışma hayatına hazırlama durumu				
Evet	90	32.3	176.13±23.40	F=3.149 p=.044
Kısmen	154	55.2	168.93±25.55	
Hayır	35	12.5	166.05±25.09	
Mezuniyet sonrası meslekle ilgili plan yapma				
Meslekle ilgili bir alanda çalışmaya devam etmek	96	34.4	171.29±22.56	F=1.863 p=.157
Başka bir alanda eğitim almak ve çalışmak	67	24.0	166.02±26.97	
Lisansüstü eğitime devam etmek	116	41.6	173.37±25.57	
Tanıdığı hemşire olma durumu				
Evet	195	69.9	170.62±25.55	t=-.275
Hayır	84	30.1	171.52±23.83	p=.784

Endonezya’da konu ile ilgili yapılan bir çalışmada (Nelwati ve ark., 2019), hemşirelik öğrencilerinin en önemli profesyonel değeri “bakım verme”, en az önemli profesyonel değeri ise “aktivizm” olarak bulunmuş, genel olarak profesyonel değerlerinin iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Aynı çalışmada, öğrencilerin profesyonel değerleri, öğrencilerin mesleki klinik uygulamalarının uzunluğu ile anlamlı bir ilişki göstermiştir (Nelwati ve ark., 2019). Martin ve ark. (2003) çalışmasında, hemşirelik lisans öğrencilerinin profesyonel değerleri iyi düzeyde bulunmuştur. Çetinkaya-Uslusoy ve ark. (2017) hemşirelerle yaptığı çalışmada, profesyonel değerler ölçeği puan ortalamasının 165.41 ± 20.79 olduğunu, “insanlık onuru”nun hemşireler için en önemli profesyonel değer olduğunu bulmuşlardır. Aynı ölçeğin kullanıldığı bir çalışmada, hemşirelerde HPDÖ’nün toplam puan ortalaması 185.45 ± 21.82 bulunmuştur (Şahin Orak ve Ecevit Alpar, 2012). Başka bir araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerlerinin üst sınıra yakın olduğu belirlenmiştir (Kaya ve ark., 2012). Can ve Acaroğlu’nun (2015) çalışmasında da benzer sonuçlar bulunmuştur. Bu çalışmanın sonucu literatüre benzerdir.

Bu çalışmada kadın öğrencilerin profesyonel değerlerinin, erkek öğrencilerden daha iyi düzeyde olduğu, ancak farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p > 0.05$). Bazı çalışmalarda, öğrenci hemşirelerin profesyonel davranışları gerçekleştirme düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiğini, kadın öğrencilerde erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Cerit ve Temelli 2018; Aydın et al., 2018). Çevik ve Khorshid (2012) cinsiyetin, profesyonel davranışları etkilemediğini bulmuştur. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, bu bulgulara benzer (Cerit ve Temelli, 2018) ya da farklı olan sonuçların olduğu görülmektedir (Çevik ve Khorshid, 2012). Bu çalışmada, birinci ve dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerde HPDÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ($p = .001$),

öğrencilerin babalarının eğitim seviyesi yükseldikçe HPDÖ puan ortalamalarının düştüğü ($p = .012$) ve farkların istatistiksel olarak önemli olduğu bulunmuştur (Tablo 2). Yapılan bir çalışmada, öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf seviyesine göre, profesyonel davranışları uygulamalarının farklı olduğu, farklılığın ikinci ve üçüncü sınıflar ile üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden kaynaklandığı, dördüncü ve ikinci sınıf öğrencilerinin üçüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek düzeyde profesyonel davranışları uyguladıkları belirlenmiştir (Cerit ve Temelli, 2018). Başka bir çalışmada dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin profesyonel davranışlarının daha iyi olduğu bulunmuştur (Çevik ve Khorshid, 2012). Kaya ve arkadaşlarının (2017) çalışmasında, dört yıllık hemşirelik eğitiminde sosyal değerlerin farklılık gösterdiği, ikinci sınıftaki hemşirelik öğrencilerinin sosyal değerler açısından üçüncü sınıftakilere göre daha yüksek puan aldığı, öğrencilerin çoğunluğunun hemşireliğin profesyonel değerleri ölçeği ve alt ölçeklerinden çok yüksek puan aldığı belirtilmiştir. Başka bir çalışmada, İran’da hemşirelik son sınıf öğrencilerinin hastanın gizliliği, ahlaki ve yasal haklarını

koruma, uygulama alanında yeterliliğini sürdürmek gibi profesyonel değerlerinin iyi seviyede olduğu belirlenmiştir (Parvan ve ark., 2012). Bu çalışmanın bulguları literatüre benzerdir. Bireyin yaşamında verdiği önemli kararlardan biri meslek seçimi kararıdır ve kişinin başarılı olabilmesi, mesleğini bilerek ve isteyerek seçmiş olmasıyla yakından ilişkilidir (Çevik ve Khorshid, 2012). Bu çalışmada mesleği isteyerek seçen ($p = .003$), gelecekte meslekten ayrılmayı düşünmeyen ($p = .001$), mesleğin geleceği hakkında iyimser olanlarda ($p = .000$) ve hemşireliği meslek olarak öneren öğrencilerde ($p = .000$), HPDÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve farkların istatistiksel olarak önemli olduğu bulunmuştur (Tablo 2).

Çevik ve Khorshid'in çalışmasında (2012), mesleğini değiştirme konusunda kararsız olan öğrencilerin profesyonel değerler puan ortalamasını, mesleğini değiştirmede istekli olan öğrencilerden daha yüksek, mesleğini değiştirmede istekli olmayan öğrencilerden ise daha düşük olduğu ve farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirtilmektedir. Başka bir çalışmada, hemşirelik eğitimi almaktan memnun olan, mesleki değerler eğitimi alan, hemşirelik öğrencileri derneğine üye olan öğrencilerin mesleki değerler puanlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Cerit ve Temelli, 2018).

Eğitim, tutum ve kültür gibi birçok faktör, mesleki değerlerin gelişimini ve etik kararları etkilemektedir. Bu nedenle, eğitim merkezleri, öğrencilerini özelliklerine göre mesleki değerlerle tanıştırmak için çeşitli eğitim yöntemleri kullanmalıdır (Bjani ve ark., 2019). Bu çalışmada öğretim elemanları tarafından mesleğin tanıtıldığı ifade eden ($p=.001$) ve okul eğitiminin mesleğe bakışını olumlu yönde etkilediğini belirten ($p=.000$), okul eğitiminin öğrencileri çalışma hayatına hazırladığını düşünen öğrencilerde ($p=.044$) HPDÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve farkın istatistiksel olarak önemli olduğu bulunmuştur (Tablo 2). Arkan ve ark. (2017), hemşirelik eğitimi almaktan memnun olan, öğrenci derneğine üye olan, sosyal etkinliklere her zaman katıldığını belirten, mesleki değerler eğitimi alan öğrencilerin mesleki değerler puanlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu saptamıştır. Hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerlerinin karşılaştırıldığı başka bir çalışmada, hemşireler ve hemşirelik öğrencileri arasındaki mesleki değerlerin ortalama puanlarında anlamlı bir farklılık olduğu, hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerleri puanlarının hemşirelere göre anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur (Porchangizi ve ark., 2019). Porchangizi ve arkadaşlarının bulduğu sonuç, hemşirelik eğitimi programlarında öğrenilen değerlerin mezuniyet veya istihdam sonrasında değişebileceğini

göstermektedir. Mezuniyetten sonra profesyonel değerlerin değişme nedenleri; serbest seçimden ziyade dayatma, bazı değerlerin düşük önemde olması, klinik ortamda yeterli onay verilmemesi, motivasyon eksikliği, iş baskısı, hemşirelik mesleği için örgütsel destek eksikliği, örgütsel kültür, meslektaşların değerleri, hastalara bakarken deneyimlenen durumlar (Hendel ve Kagan, 2014; Fernández-Feito ve ark., 2019), mesleki değerler konusunda yetersiz eğitim ve meslek birliklerine katılmanın ve hemşirelik araştırma faaliyetlerinin yetersiz olmasıdır (Sibandze ve Scafide, 2018). Hemşirelerin profesyonel kimlik geliştirmek ve sürdürmek için profesyonel değerleri içselleştirmesi esastır (Schmidt ve McArthur, 2018).

Sonuçlar ve Öneriler

- Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerleri orta düzeyin üzerinde olduğu,
- Birinci ve dördüncü sınıftaki öğrencilerin HPDÖ puanlarının daha yüksek olduğu,
- Öğrencilerin babalarının eğitim seviyesi yükseldikçe HPDÖ puan ortalamalarının düştüğü,
- Mesleği isteyerek seçen, gelecekte meslekten ayrılmayı düşünmeyen, mesleğin geleceği hakkında iyimser olan ve meslek seçimi olarak hemşireliği öneren öğrencilerde HPDÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve farkların istatistiksel olarak önemli olduğu bulunmuştur.
- Öğretim elemanları tarafından mesleğin tanıtıldığı ifade eden, eğitimin mesleğe bakışını olumlu yönde etkilediğini ve çalışma hayatına hazırladığını düşünen öğrencilerde HPDÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve farkın istatistiksel olarak önemli olduğu,
- Öğrencilerin yaşı, yaşadığı yer, medeni durumu, aile tipi ve anne eğitimine göre HPDÖ puan ortalamalarının istatistiksel olarak önemli olmadığı bulunmuştur.

Öneriler;

- Öğrencilerin eğitimleri süresince profesyonel değerler ve etik konulara müfredatta daha fazla yer verilmesi, öğrencilerin de içinde olduğu araştırmalar planlanması,
- Öğrencilerin hemşirelik profesyonel değerler gelişim sürecinin, bölüme girişten mezun oluncaya kadar izlenmesi,
- Öğrencilerin hemşireliği sevmeleri, benimsemeleri ve meslek bilincinin geliştirilebilmesi için öğretim elemanları ve uygulama alanlarında hemşirelerin iyi rol model olmaları,
- Profesyonel değerlere etki eden faktörler hakkında ileri çalışmalar yapılması önerilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın en önemli sınırlılığı belli bir zaman aralığında verilerin toplanmasıdır. Öğrencilerin üniversiteye girmelerinden işe başlamalarına kadar geçen sürede, izlem çalışmaları ile mesleki değerlerin değişimleri hakkında daha ayrıntılı bilgi elde edilebilir. Diğer bir sınırlılık, öğrenci hemşirelerin profesyonel değerler konusunda önyargıları olabilir, bu nedenle verdiği yanıtlar etkilenebilir.

Teşekkür

Çalışmaya katılan hemşirelik bölümü öğrencilerine ve ölçeği kullanmamıza izin veren yazarlara teşekkür ederiz.

Araştırmanın Etik Yönü/ Ethics Committee

Approval: Araştırmada kullanılan ölçeğin yazarından e-posta ile ölçeğin kullanımı için izin alınmıştır. Araştırmanın yapılacağı Yüksekokul Müdürlüğü'nden yazılı izin alındı. Katılımcılardan bilgilendirilmiş sözlü onamları alındı.

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi.

Yazar Katkısı/Author Contributions: Fikir/kavram: N.E, N.A.K.; Tasarım: N.E, N.A.K ; Veri toplama ve/veya Veri İşleme: N.E, N.A.K ; Analiz ve/veya Yorum; N.E,

N.A.K; Kaynak tarama: N.E, N.A.K; Makalenin yazımı: N.E; Eleştirel İnceleme: N.E, N.A.K

Çıkar çatışması/Conflict of interest:

Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Bu çalışma herhangi bir kurum ya da kuruluş tarafından desteklenmemiştir.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Öğrenci hemşirelerin profesyonel değerleri orta seviyenin üzerindedir.
- Öğrenci hemşirelerin öğrenim gördüğü sınıf düzeyine göre profesyonel değerleri etkilenmektedir
- Mesleği isteyerek seçen, gelecekte meslekten ayrılmayı düşünmeyen mesleğin geleceği hakkında iyimser olan ve meslek seçimi olarak hemşireliği öneren ve hemşirelik eğitiminden memnun olan öğrencilerin profesyonel değerleri daha olumludur.

Kaynaklar

- Altun İ. (2008). Nursing Values. In:Callara L, Callara L (eds.), Nursing Education Challenges In The 21st Century. Nova Publishers, s. 243–269.
- Arkan G, Ordin YS, Haney MÖ (2017). Hemşirelik öğrencilerinin mesleki değerleri ve tükenmişlik düzeyi arasındaki ilişki. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, <https://doi.org/10.31067/0.2018.82>.
- Atalay M, Tel H. (1999). Gelecek yüzyılda hemşirelikte lisans eğitiminin vizyonu. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 3, 47-54.
- Aydın Aİ, Özyazıcıoğlu N, Atak M, Sürenler S. (2018). Determination of Professional Values in Nursing Students. International Journal of Caring Sciences, 11(1), 254-261.
- Bang KS, Kang JH, Jun MH, Kim HS, Son HM, Yu SJ, et al. (2011). Professional values in Korean undergraduate nursing students. Nurse Education Today. 31(1), 72–5.
- Bjani M, Tehranineshat B, Torabizadeh C. (2019). Nurses', nursing students', and nursing instructors' perceptions of professional values: a comparative study. Nursing Ethics, 26(3), 870-83.

- Borhani F, Alhani F, Mohammadi E, Abbaszadeh A. (2010). Professional ethical competence in nursing: the role of nursing instructors. *Journal of Medical Ethics and History of Medicine*, 3(3), 1-8.
- Can Ş, Acaroğlu R. (2015). Hemşirelerin mesleki değerlerinin bireyselleştirilmiş bakım algıları ile ilişkisi. *Florence Nigtingale Hemşirelik Dergisi*, 23(1), 32-40.
- Cerit B, Temelli G. (2018). Hemşirelik öğrencilerinde profesyonel davranışların cinsiyet ve sınıf düzeyine göre incelenmesi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi* 5(3):164-171.
- Çetinkaya-Uslusoy E, Paslı-Gürdoğan E, Aydın A. (2017). Professional values of Turkish nurses: A descriptive study. *Nursing Ethics*, 24(4), 493-501.
- Çevik K, Khorshid L. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel davranışları uygulayabilme durumlarının belirlenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi* 28 (2), 23-30.
- Erkuş G, Dinç L. (2018). Turkish nurses' perceptions of professional values. *Journal of Professional Nursing*, 34(3), 226-232.
- Fernández-Feito A, Basurto-Hoyuelos S, Palmeiro-Longo MR, García-Díaz V. (2019). Differences in professional values between nurses and nursing students: a gender perspective. *International Nursing Review*, 66 (4), 577-589.
- Göriş S, Kılıç Z, Ceyhan Ö, Şentürk A (2014). Hemşirelerin profesyonel değerleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 5(3), 137-142.
- Hendel T, Kagan I. (2014). Organisational values and organisational commitment: do nurses' ethno-cultural differences matter? *Journal of Nursing Management*, 22(4),499-505.
- Kaya H, Işık B, Şenyuva E, Kaya N. (2017). Personal ve professional values held baccalarute nursing students. *Nursing Ethics*, 24 (6),716-731.
- Kaya H, Işık B, Şenyuva E, Kaya N. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin bireysel ve profesyonel değerleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15, 1-9.
- Leners DW, Roehrs C, Piccone AV. (2006). Tracking the development of professional values in undergraduate nursing students. *Journal of Nursing Education*, 45(12), 504-11.
- Martin P, Yarbrough S, Alfred D. (2003). Professional values held by baccalaureate and associate degree nursing students. *Journal of Nursing Scholarship*, 35,291-6.
- Nelwati, Abdullah KL, Chong MC. (2019). Factors influencing professional values among Indonesian undergraduate nursing students. *Nurse Education in Practice*, 14, 102648.
- Özsoy S, Öztürk Dönmez R. (2015). Nurses professional values scale-revised: Psychometric properties of the Turkish version. *Nursing Practice Today*, 2(1), 16-24.
- Parvan K, Zamanzadeh V, Hosseini FA.(2012). Assessment of professional values among iranian nursing students graduating in universities with different norms of educational services. *Thrita*, 1, 37-43.
- Poorchangizi B, Borhani F, Abbaszadeh A, Mirzaee M, Farokhzadian J. (2019). The importance of professional values from nursing students' perspective. *BMC Nursing*, 5,18, 26.
- Schmidt BJ, McArthur EC. (2018). Professional nursing values: A concept analysis. *Nursing Forum*, 53(1),69-75.
- Seada A, Fathi Sleem W. (2012). Professional socialization process and acquisition of professional nursing values among undergraduate nursing students. *Journal of American Science*, 8(4), 678-83.
- Shaw HK, Degazon C. (2008). Integrating the core professional values of nursing: a profession, not just a career. *Journal of Cultural Diversity*, 15, 44-50.
- Sibandze BT, Scafide KN. (2018). Among nurses, how does education level impact professional values? A systematic review. *International Nursing Review*, 65(1), 65-77.
- Şahin Orak N, Ecevit Alpar Ş. (2012). Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2, 22-31.
- Weis D, Schank MJ.(2000). An instrument to measure professional nursing values. *Journal of Nursing Scholarship*, 32(2), 201-204.